

הפטור הנ"ל ניתן בתנאים שענינם, בין השאר, שתישמר הפרדה מלאה בין פעילותה של תחבורה לבין פעילות הובלת החלב של מי מהקואופרטיבים ובין פעילות הובלת החלב של מי מהקואופרטיבים לבין פעילות הובלת החלב של קואופרטיבים אחרים בתחבורה, אלא אם כן ניתן לכך אישור הממונה.

בהתאם לסעיף 105(א) לחוק, נתונה החלטתי זו לערר לפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכולל שעליו ניתן הפטור.

החלטת הפטור ותנאיה פתוחה לעיון הציבור בתיק פטור מס' 4879, במשרד רשות ההגבלים העסקיים, רח' כנפי נשרים 22, ירושלים, בשעות העבודה הרגילות.

כ"ב באדר ב' התשס"ג (26 במרס 2003)

(חמ 41-3)

ד"ר שטרם
הממונה על הגבלים עסקיים

הודעה על פטור מאישור הסדר כובל

לפי חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

בתוקף סמכותי לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן - החוק), אני מודיע כי ביום ט' באדר ב' התשס"ג (13 במרס 2003), החלטתי לפטור את הצדדים להסדר מהחובה לקבל את אישור בית הדין להסדר כובל שפרטיו כלהלן:

מספר	שמות החברות המתמזגות	סוג ההסדר	הענף
5257	שומרה חברה לביטוח בע"מ הרר חברה לביטוח בע"מ	ניהול מוז"מ משותף עם ספקי שירותים רפואיים	ביטוח

בהתאם לסעיף 105(א) לחוק, נתונה החלטתי זו לערר לפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכולל שעליו ניתן הפטור.

החלטת הפטור פתוחה לעיון הציבור בתיק פטור מס' 5257, במשרד רשות ההגבלים העסקיים, רח' כנפי נשרים 22, ירושלים, בשעות העבודה הרגילות.

י"ב באדר ב' התשס"ג (16 במרס 2003)

(חמ 41-3)

ד"ר שטרם
הממונה על הגבלים עסקיים

1 ס"ה התשמ"ח, עמ' 128; התש"ס, עמ' 113.

הודעה על פטור מאישור הסדר כובל

לפי חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

בתוקף סמכותי לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן - החוק), אני מודיע כי ביום כ"ג באדר ב' התשס"ג (27 במרס 2003), החלטתי לפטור את הצדדים להסדר מהחובה לקבל את אישור בית הדין להסדר כובל שפרטיו כלהלן:

מספר	שמות החברות המתמזגות	סוג ההסדר	הענף
5271	אנגל משאבים ואנרגיה בע"מ מדן קבלנות כללית עפר כבושים ומחצבות (1964) בע"מ	שיתוף פעולה בהגשת הצעה במכרז לכריית חול ושיווקו	כריית חול

1 ס"ה התשמ"ח, עמ' 128; התש"ס, עמ' 113.

2291

ילקוט הפרסומים 5184, י"ג באייר התשס"ג, 15.5.2003

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק, נתונה החלטתי זו לערר לפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי. ארגון ערכנים או כל אדם העלול להיפגע מהחסר הכובל שעליו ניתן הפטור.

החלטת הפטור פתוחה לעיון הציבור בתיק פטור מס' 5271, במשרד רשות ההגבלים העסקיים, רח' כנפי נשרים 22, ירושלים, בשעות העבודה הרגילות.

כ"ז באדר ב' התשס"ג (31 במרס 2003)
(חמ 41-3)

דרור שטרס
הממונה על הגבלים עסקיים

הודעה בדבר מתן רישיונות מודרים

לפי פקודת המידות

אני מודיע לפי סעיף 3(ג) לפקודת המידות¹, שנתתי רישיון לעסוק במקצוע המרירה לרשומים להלן:

מס' הרישיון	השם	מס' זהות	תאריך מתן הרישיון
1077	מונה אשקר	033565243	ב' באדר א' התשס"ג (4 בפברואר 2003)
1079	נסרין גרוחי	033396029	ב' באדר א' התשס"ג (4 בפברואר 2003)
1080	פיוטר קובינסקי	307321299	ב' באדר א' התשס"ג (4 בפברואר 2003)
1081	אברהם חליוה	028085504	ב' באדר א' התשס"ג (4 בפברואר 2003)
1083	אייל דירי	025068271	ב' באדר א' התשס"ג (4 בפברואר 2003)
1084	וסאם חטיב	025968066	ב' באדר א' התשס"ג (4 בפברואר 2003)
1085	אילי אנדריא	033977562	ב' באדר א' התשס"ג (4 בפברואר 2003)
1086	שביב זועבי	034238980	ב' באדר א' התשס"ג (4 בפברואר 2003)
1087	זאב וויס	023999493	ב' באדר א' התשס"ג (4 בפברואר 2003)
1089	פארי סאפיה	034253377	ב' באדר א' התשס"ג (4 בפברואר 2003)

כ"ז באדר א' התשס"ג (28 בפברואר 2003)
(חמ 257-3)

גיאורא גולד
מנהל המרכז למיפוי ישראל (בפועל)

¹ חוקי איי, כרך ב', עמ' 1368.

הודעה בדבר אבידות שלא נתבעו

לפי תקנות השבת אבידה, התשל"ג-1973

בהתאם לתקנה 10 לתקנות השבת אבידה, התשל"ג-1973¹, מתפרסמת בזה הודעה כי הטובין המפורטים להלן, שנמסרו ביחידות המשטרה המופיעות בטור א', שנמצאו בתאריכים המפורטים לעדם בטור ב', שתיאורם כמפורט בטור ג' וערכם המשוער כמצוין בטור ד', הם אבידות שלא נתבעו ויועברו לרשות המוצא אותם בתום 6 חודשים מיום פרסום הודעה זו, אלא אם כן יימצא מי שיטען לזכות עליהם:

¹ ק"ת התשל"ג, עמ' 1839; התשמי"ח, עמ' 515.

ילקוט הפרסומים 5184, י"ג באייר התשס"ג, 15.5.2003

2292

רשות ההגבלים העסקיים

31.3-03 ירושלים,
פס- 5271

לכבוד

גבי עליזה רוזן

הממונה על חקיקת משנה

משרד המשפטים

רחוב צאלאח א-דין

ירושלים

הנדון: הודעה בעניין פטורים מאישור הסדרים כובלים לפרסום ברשומות

מצ"ב הודעה על פטורים מאישור הסדרים כובלים לפרסום ברשומות, לפי סעיף 14 (ג) לחוק
ההגבלים העסקיים התשמ"ח – 1988.

בכבוד רב ובברכה,

צפורה נחמך, עו"ד

רשמת הגבלים עסקיים

העתק: כבוד אב בית הדין להגבלים עסקיים

רשות ההגבלים העסקיים

הודעה על פטור מאישור הסדר כובל לפי חוק

ההגבלים העסקיים התשמ"ח - 1988

בתוקף סמכותי לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988¹ (להלן - החוק), אני מודיע כי ביום כ"ג אדר ב' תשס"ג (27 במרץ 2003) החלטתי לפטור את הצדדים להסדר מהחובה לקבל את אישור בית הדין להסדרים כובלים שפרטיהם כלהלן:

מספר	שמות החברות המתמזגות	סוג ההסדר	הענף
5271	אנגל משאבים ואנרגיה בע"מ מדן קבלנות כללית עפר כבישים ומחצבות) (1964 בע"מ	שיתוף פעולה בהגשת הצעה במכרז לכריית חול ושיווקו	כריית חול

בהתאם לסעיף 15 (א) לחוק, נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל שעליו ניתן הפטור.

החלטת הפטור פתוחה לעיון הציבור בתיקי פטור מס' 5271 במשרד רשות ההגבלים העסקיים, רחוב כנפי נשרים 22, ירושלים, בשעות העבודה הרגילות.

דור שדמון
הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, כ"ז אדר ב' תשס"ג

31 במרץ 2003

¹ ס"ח התשמ"ח, עמ' 128; התשי"ס, עמ' 113.

רשות ההגבלים העסקיים

ירושלים, כ"ג באדר ב' תשס"ג

27 במרץ 2003

פטור: 5271

בפקס: 03-6964222

לכבוד

וינשטוק-זקלר ושות'

משרד עורכי דין

מדרך מנחם בגין 132

תל-אביב

הנדון: החלטה בעניין פטור מאישור הסדר כובל בין - אנגל משאבים ואנרגיה בע"מ - מדין קבלנות
כללית עפר כבישים ומחצבות (1964) בע"מ

הנני מתכבדת להעביר אליכם את החלטת הממונה על הגבלים עסקיים, לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים
העסקיים התשמ"ח - 1988, בדבר מתן פטור מהחובה לקבל את אישור בית הדין להסדר כובל שבין
הצדדים בנדון.

בכבוד רב ובברכה,

רשמת הגבלים עסקיים

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר

מתן פטור מאישור הסדר כובל

אנגל משאבים ואנרגיה בע"מ – מדן קבלנות כללית עפר כבישים
ומחצבות (1964) בע"מ

1. פתח דבר

ביום 6 פברואר 2003 הונחה על שולחני בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים"), לשיתוף פעולה בין אנגל משאבים ואנרגיה בע"מ (להלן: "אנגל") לבין מדן קבלנות כללית עפר כבישים ומחצבות (1964) בע"מ (להלן: "מדן"), לצורך הגשת הצעה משותפת למכרז של מינהל מקרקעי ישראל (להלן: "המיזם").

בסופה של הבדיקה, לאחר שבחנתי את שיתוף הפעולה, ולאחר שנטלתי את עצת הוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי שיתוף הפעולה אינו צפוי לפגוע פגיעה של ממש בתחרות בעסקים, כי עיקרו אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלו מצאתי כי המיזם ראוי לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים.

2. הצדדים ושיתוף הפעולה ביניהם

2.1 הצדדים

אנגל היא חברה פרטית בבעלות מר יעקב אנגל, מר זוהר לוי ומשפחת רויטברג. אנגל בעלת זיכיון לכריית חול במישור רותם בנגב, ועיסוקה היחיד הוא כריית חול המיועד לתעשיית הבטון בישראל¹ ושיווקו. בבעלות הי"ה אנגל ולוי מספר חברות נוספות, העוסקות בקבלנות בניין ובניהול נכסי נדל"ן מניב בישראל ובחו"ל.

מדן עוסקת בביצוע עבודות עפר ותשתית. עוד עוסקת מדן, באופן מצומצם, בכריית חול וכורכר, הן כתוצר לוואי לפעילות חציבת האבן והן כקבלן משנה עבור בעלי זכיון לכריית חול. מדן אינה עוסקת בשיווק חול בישראל, ובשנה האחרונה שיווקה חול בהיקף מצומצם לצרכנים בתחום הרשות הפלשתינית.

¹ במחצבה הממוקמת במישור רותם.

2.2 הצעה משותפת למכרז

הפטור דנן נסוב על הצעה משותפת של אנגל ומדן למכרז מינהל מקרקעי ישראל. עניינו של המכרז בביצוע עבודות עפר, הכשרת קרקע וכריית עודפי עפר וחול, לרבות פיגויים ושיווקם, באתר מעויין שורק בראשון לציון, כהכנה להקמת אזור תעשייה במקום. הזוכה במכרז נדרש לשלם למינהל עבור ביצוע עבודות התשתית, ובתמורה זוכה באפשרות לשווק את החול הנכרה.

תנאי לאפשרות להגיש הצעה למכרז הוא סיווג מקצועי מתאים על פי המרשם המתנהל בידי רשם הקבלנים. אדם שאין בידו הסיווג המקצועי המתאים יכול להגיש הצעה משותפת למכרז עם אדם שבידו סיווג כזה. מבין שתי החברות, רק בידי מדן הסיווג המקצועי הנדרש. על-כן, החליטו אנגל ומדן להגיש הצעה משותפת למכרז.

על פי הסכם שיתוף הפעולה, אנגל אחראית על העמדת הערבות למכרז, 95% מרווחי המיזם יעברו לידיה, והיא אף תשא בהפסדים לבדה. אנגל התחייבה להעביר לידי מדן סכום קבוע עבור כל מ"ק חול שתכרה ואשר בגינו יש לשלם תמורה למינהל, וסכומים אלה ינוכו מן הרווחים להם תהיה זכאית מדן. מדן, מצדה, התחייבה להעמיד לרשות המיזם את הידע והנסיון שצברה בתחומי המכרז, וכן את הסיווג הקבלני הקיים בידה, ועוד להעניק למיזם שירותי ייעוץ בתחומי המכרז. ההסכם אינו כולל כבילות, ונקבע בו כי המיזם המשותף יחדל מהתקיים אם לא תזכה ההצעה המשותפת במכרז.

3. השפעת המיזם המשותף על התחרות

במסגרת בחינת בקשת הפטור, נבדקה השלכת שיתוף הפעולה על שוק שיווק החול בישראל. הבדיקה העלתה, כי אין בשיתוף הפעולה כדי לפגוע בתחרות:

ככלל, קיימים שלושה סוגים עיקריים של חול: חול המשמש לתעשיית הבטון, חול המשמש למילוי ודיפון וחול המשמש לתעשיית הזכוכית. החול שייכרה במעויין שורק במסגרת המכרז מיועד לשמש לתעשיית הבטון. חול לתעשיית הבטון צריך לעמוד בתו תקן. מצאנו, כי סוגים אחרים של חול (כדוגמת חול זך המשמש לתעשיית הזכוכית), או של חומרי תשתית אחרים, כגון כורכר, חצץ וכדומה – אינם מהווים תחליף ישיר ומשמעותי לחול מן הסוג הנכרה במסגרת המכרז דנן. על-כן, שוק המוצר הרלוונטי הוא שוק אספקת החול לתעשיית הבטון.

השוק הגיאוגרפי, כך מצאנו, מחולק לשוק "צפוני" ולשוק "דרומי"²: שני מקורות אפשריים בישראל לרכישת חול לתעשיית הבטון: אזור מישור החוף (שם עתידים מאגרי החול, כך נמסר לנו, לאזול בקרוב) ואזור מישור רותם בנגב. צרכני החול לתעשיית הבטון באזור הצפוני של ישראל ירכשו חול "נקי" שמקורו בעיקר במישור החוף באזור אשקלון, ויימנעו מרכישת חול שמקורו בנגב, שכן עלות הובלתו גבוהה בכ - 300%, בממוצע, מעלות הובלת חול שמקורו במישור החוף).

² כאשר "קו הגבול" בין השווקים עובר באיזור קרית גת.

הצרכנים באזור הדרומי נמנעים מעלויות ההובלה הגבוהות, וירכשו הן חול "נקי", והן חול "מלוכלך"³ ממישור רותם בנגב.

אנגל ומדן אינן מתחרות בפועל באספקת המוצר: אנגל עוסקת באספקת חול לתעשיית הבטון, הן בשוק הצפוני והן בשוק הדרומי. מדן, מצדה, לא סיפקה כלל חול בתחומי ישראל במהלך השנים 2001 ו- 2002. בשנת 2002 סיפקה מדן חול רק למפעלים בתחומי הרשות הפלשתינית (ואף זאת בהיקפים זניחים ביותר). לעומת זאת, אנגל ומדן הן מתחרות בכוח באספקת המוצר: מדן יכולה לשווק את החול שהיא כורה בשווקים בהם פועלת אנגל. אולם, עיקר פעילותה של מדן אינו בשיווק חול וכמויות החול הנצברות בידה – זניחות, יכולתה להרחיב פעילותה בתחום כריית חול ושיווקו מוגבלת, בין היתר בשל צפי נמוך למכרזים נוספים של מינהל מקרקעי ישראל בשנים הקרובות⁴, ואף לא מצאנו כל ראייה לכוונה של מדן לפעול בעתיד הקרוב בשוק הרלוונטי.

לפיכך, אין מדן צפויה להוות מתחרה משמעותית לאנגל, גם בעתיד הנראה לעין.

על-כן, אין בשיתוף הפעולה כדי להגביל את התחרות בחלק ניכר של שוק המושפע מן ההסדר. משכו הקצר יחסית של שיתוף הפעולה – כשנתיים ימים, מצמצם עוד כל חשש לתחרות שעלול היה לעלות משיתוף הפעולה.

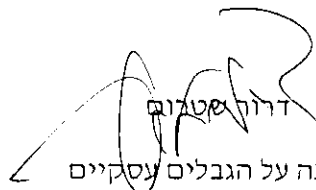
יתרה מכך: כפי שעולה מתצורת שיתוף הפעולה, שתוארה לעיל, עיקר שיתוף הפעולה הוא לאפשר לאנגל לגשת למכרז (תוך שימוש בסיווג המקצועי של מדן ובידע ובנסיון שצברה מדן בתחומי המכרז). מסקנה זו נסמכת עוד על היעדר כל כבילה בהסכם, ועל כך שההסכם נועד לפקוע אם לא תזכינה החברות במכרז.

4. סוף דבר

מן הטעמים המפורטים לעיל, לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים, ולאחר קבלת חוות דעתו של משרד התשתיות באשר לשיתוף הפעולה, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש.

תוקפו של פטור זה – תקופת המכרז.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

דבורה שטרומ
הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, כ"ג אדר ב' תשס"ג
27 מרץ 2003

³ חול "מלוכלך" הוא חול שיש לעבדו על מנת שניתן יהיה להשתמש בו לתעשיית הבטון.

⁴ מכרזי מינהל מקרקעי ישראל הם האפשרות היחידה למקורות חול בהיקפים משמעותיים, בעוד פרויקטים פרטיים מניבים חול בהיקפים זניחים.

רשות ההגבלים העסקיים

הועדה לפטורים ולמיזוגים
החלטות

מועד הדיון: 27.3.03 יום חמישי בשעה: 10:00

בקשות מיזוג

בפני חברי הועדה הוצגה בקשת המיזוג וחוות הדעת הכלכלית בבקשה כלהלן:

מספר תיק	הצדדים למיזוג	כלכלן
5288	תעודה חברה פיננסית בע"מ גמול סהר שירותי בורסה בע"מ	איתמר

החלטה:

חברי הועדה ממליצים עקרונית לאשר את המיזוג כאמור בחוות הדעת הכלכלית ובכפוף להרחבת הבדיקה לגבי מבנה המושבים בדירקטוריון הבורסה. במידה ומהבדיקה לא יעלו חששות לפגיעה משמעותית בתחרות יובא המיזוג לדיון חוזר בהתייעצות טלפונית, היה ומהבדיקה יעלו חששות לפגיעה משמעותית בתחרות יובא הנושא לדיון חוזר.

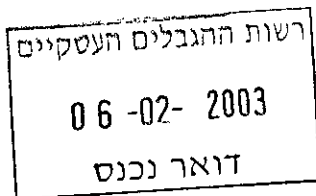
בקשות פטור

בפני חברי הועדה הוצגה בקשת הפטור וטיוטא של החלטת הממונה בבקשת הפטור כלהלן:

מס' תיק	הצדדים	בטיפול	הנכס / השירות
5271	אנגל משאבים ואנרגיה בע"מ מדן קבלנות כללית עפר כבישים ומחצבות (1964) בע"מ	גל	שיתוף פעולה בהגשת הצעה במכרז לכריית חול ושיווקו

החלטה

חברי הועדה ממליצים לאשר את בקשת הפטור כאמור בטיטא של החלטת הממונה.

5271-2003

טופס 1

(תקנה 2(ב))

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988

בקשת פטור מהסדר כובל

בהתאם לסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים תשמ"ח - 1988 (להלן - "החוק"), מוגשת בזאת בקשה לפטור מאישור בית הדין להסדר כובל שפרטיו כדלקמן:

1. הצדדים להסדר הכובל המבקשים פטור:

1. אנגל משאבים ואנרגיה בע"מ ("אנגל או אנגל משאבים")

מען: שד' ההסתדרות 66, חיפה

2. מדן קבלנות כללית עפר כבישים ומחצבות (1964) בע"מ ("מדן")

מען: ת.ד. 2319, רחובות

מען למסירת מסמכים:

וינשטוק-זקלר ושות', משרד עורכי דין מדרך מנחם בגין 132, תל-אביב.

2. הצדדים האחרים להסדר:

אין.

3. צורת ההסדר:

בכתב. הסכם מיום 15.2.02 (נושא את הכותרת "זכרון דברים", להלן - "הסכם שיתוף הפעולה").

העתק מהסכם שיתוף הפעולה מצורף לבקשה זו כנספח "א".

4. תיאור המסמכים הנוגעים להסדר:

1. הסכם שיתוף הפעולה.

2. מכרז מס' מר/ 253/2002 "מעין שורק" - מערב ראשון לציון ("המכרז").
העתק מהמכרז מצורף לבקשה זו כנספח "ב".

5. הנכס או השירות נושא ההסדר:

כריית חול ושיווקו.

6. מהות הכבילה ופרטים עליה:

אין. לבד מעצם החבירה המשותפת להגשת הצעה במכרז בהתאם להסכם שיתוף הפעולה.

7. תקופת ההסדר:

במקרה של זכייה במכרז - תקופת המכרז.

אי-זכייה במכרז מהווה סיום ההסדר (סעיף 2.3 להסכם שיתוף הפעולה).

הנימוקים המצדיקים פטור מאישור בית הדין:

א. תמצית הנימוקים

1. ענינה של בקשה זו בהסכם בין אנגל משאבים ומדן להגיש הצעה משותפת למכרז לכריית חול ושיווקו שאליו, כפי שנראה להלן, אף אחת מהן לא הייתה יכולה לגשת אילולא החברה בהסכם שיתוף הפעולה. זאת ממהטעם שאף אחת מהחברות, בנפרד, לא עמדה בתנאי הסף הדרושים למכרז. לאנגל אין את הסיווג המקצועי הדרוש ואילו למדן אין את היכולת הפיננסית לעמוד בתנאי המכרז.

2. זאת ועוד. בקשה זו עוסקת בהסכם בין צדדים אשר נתח השוק המצרפי שלהם בכריית ושיווק חול במדינת ישראל עומד על כ - 5% בלבד. במידה שמגדירים את השווקים כשווקים אזוריים (שוק דרומי ושוק צפוני), כפי שאנו סבורים שיש לעשות, עומד נתח השוק המצרפי של הצדדים על 0% באזור הצפון ועל כ - 21% באזור הדרום (כ - 20% אנגל וכ - 1% מדן). המכרז אליו הוגשה ההצעה המשותפת הוא מכרז לאתר הנמצא בשוק הצפוני. לצדדים להסכם אין פעילויות חופפות נוספות.

3. בנסיבות אלו, אנו סבורים, כי הסכם שיתוף הפעולה עומד בכל התנאים המפורטים בסעיף 14 של חוק ההגבלים למתן פטור מהצורך בקבלת אישורו של בית הדין ומהווה שיתוף פעולה פרו-תחרותי.

4. זאת ועוד. הסכם שיתוף הפעולה והחברה המשותפת למכרז כלל לא היו דורשים את אישור מערך ההגבלים העסקיים אלמלא נקבע בסעיף 12 למכרז תנאי, לפיו על "מציעים במשותף" להציג "העתק פנייתם לרשות להגבלים עסקיים לקבלת ההיתרים הנדרשים להשתתפותם במכרז". כל זאת - בין אם המדובר בהסדר כובל ובין אם לאו. כלומר, לכאורה, כל מציעים משותפים חייבים היו על פי תנאי המכרז לפנות לממונה - בין אם הם מתחרים ובין אם לאו, בין אם נתח השוק שלהם נמוך ובין אם הוא מהותי. יוער, כי תנאי בלתי הגיוני זה תוקן, והיום מכרזי מינהל מקרקעי ישראל דורשים מצדדים המגישים הצעה משותפת לקבל את אישור רשות ההגבלים העסקיים רק אם שיתוף הפעולה ביניהם הוא בגדר הסדר כובל..

5. מכל מקום, מינהל מקרקעי ישראל פסל את הצעת אנגל ומדן מן הטעם שהם לא הגישו העתק פנייה לרשות ההגבלים העסקיים. ויודגש: הכוונה היא להיעתק פנייה להבדיל מאשר קבלת אישור. אנגל ומדן הגישו עתירה מנהלית כנגד החלטה זו (עת"מ (י-ם) 390/03) וניתן צו מניעה כנגד מסירת העבודה למציע השני במכרז, אשר הציע לשלם למדינה עבור הזכות לכרות חול מחיר נמוך בכשני מליון ש"ח ממחירה של אנגל.

6. על מנת לחסוך את הויכוח המשפטי בשאלות האם יש צורך בפנייה לרשות ההגבלים העסקיים רק אם המדובר בהסדר כובל והאם ההצעה המשותפת של אנגל ומדן היא בגדר הסדר כובל אם לאו הגישו אנגל ומדן את בקשת פטור זו.

7. אנגל ומדן מבקשות מהממונה לבחון האם ניתן לקבל החלטה דחופה בבקשה זו, מן הטעם שבמסגרת העתירה המנהלית בבש"א 7095/03 קיים צו מניעה זמני להגיש המכרז ("הבקשה בביהמ"ש המחוזי"). במסגרת הליך זה טוען מינהל מקרקעי ישראל, כי יש לפסול את הצעת אנגל ומדן היות שככל הנראה לא יעלה בידיהן לקבל את עמדתו של הממונה בתיק 30 ימים

(כאשר המינהל מוסמך להאריך את מועד זה בשלושים (30) ימים נוספים). מכאן חשיבות הדיון המהיר בבקשה.

ב. העובדות הדרושות לבקשה

1.ב. הצדדים לבקשה זו

8. "קבוצת אנגל" היא קבוצת חברות הנשלטת על ידי מר יעקב אנגל. קבוצת אנגל עוסקת בייזום ובניית פרויקטים בנדל"ן בישראל ובאירופה. כשישים אחוזים מפעילות קבוצת אנגל היא מחוץ לגבולות המדינה. הקבוצה יוזמת ובונה בישראל ובאירופה יחידות דיור מסוגים שונים, לרבות מגדלי מגורים, קוטג'ים ושכונות מגורים. כן יוזמת ובונה הקבוצה פרויקטים של משרדים, מסחר ונכסים מניבים אחרים.

9. בשנת 2001 השתתפה קבוצת אנגל במכרז לקבלת זיכיון לכריית חול ושיווקו במישור רותם מזרח בנגב. קבוצת אנגל זכתה במכרז ובחודש אוגוסט 2001 נחתם הסכם לכריית חול ושיווקו בין מנהל מקרעי ישראל לבין אנגל משאבים מטעמה של קבוצת אנגל. אנגל משאבים אינה עוסקת בשיווק או במכירה וקנייה של חול פרט לחול הנכרה על ידה.

10. מדן היא חברה העוסקת בעבודות עפר. מדן עוסקת בחציבת אבן, ייצור אספלט והובלת אגרגטים. לצד פעילות עיקרית זו עוסקת מדן גם בכריית חול וכורכר, בעיקר כתוצר לוואי לפעילות חציבת האבן.

11. מחזור מכירותיה של מדן הסתכם בשנת 2002 בכמאה חמישים מליון ש"ח כאשר היקף מכירות החול תפס שיעור של אחוזים בודדים מסך פעילותה של מדן.

12. למדן אין זיכיון לכריית חול, אך היא עוסקת בכריית חול כקבלן משנה עבור זכיינים. מדן גם עוסקת ברכישה ומכירה של חול.

13. למדן סיווג בלתי מוגבל בענף עבודות כבישים, תשתית ופיתוח ברשם הקבלנים. בנוסף החברה מאושרת לעבודות עבור הממשלה בענף עבודות כבישים, תשתית ופיתוח.

ב.2. הרקע העובדתי לבקשה זו

14. בחודש נובמבר 2002 פורסם המכרז. המכרז עוסק בביצוע עבודות עפר, הכשרת קרקע וכריית עודפי עפר וחול כולל פינויים ושיווקם באתר מעיין שורק בראשון לציון. הזוכה במכרז יבצע את כל עבודות התשתית הדרושות להקמת אזור תעשייה. אולם בשל העובדה שבמהלך הקמת אזור התעשייה יהיה צורך לפנות חול אשר ערכו הכלכלי רב הזוכה במכרז משלם למינהל עבור ביצוע עבודות התשתית.

15. אחד מתנאי הסף להשתתפות במכרז נקבע בסעיף 2א' להוראות למשתתפים:

2" **רשאים להשתתף במכרז קבלנים העומדים בכל התנאים הבאים ואשר המציאו את כל המסמכים הדרושים להוכחת עמידתם בתנאים אלו:**

א. **המשתתף הינו יחיד או תאגיד מקומי או שהינו סוכן מורשה של תאגיד זר שעיסוקו בביצוע עבודות עפר, הכשרת קרקע וכריית עפר כולל פינויים ושיווקם והוא בעל הסיווג המקצועיים על פי המרשם המתנהל. ידוי רשם הקבלנים, כמפורט להלן:**

קבוצה: ג'

ענף: 200

תיאור הענף: כבישים, תשתית ופיתוח

היקף: 5 (בלתי מוגבל)

סימון נוסף: * (כוכבית – מאושר לעבודות עבור הממשלה)

16. קבוצת אנגל בכלל, ואנגל משאבים בפרט, אינם עוסקים בעבודות כבישים תשתית ופיתוח. לכן לקבוצת אנגל בכלל, ולאנגל משאבים בפרט, לא קיים סיווג מקצועי בלתי מוגבל ברשם הקבלנים בתחום הכבישים, תשתית ופיתוח (ענף 200). כמו כן לקבוצת אנגל ולאנגל משאבים אין אישור לעבודות עבור הממשלה בענף הכבישים תשתית ופיתוח. כלומר, אנגל לא יכלה להשתתף במכרז ללא שיתוף פעולה עם קבלן בעל סיווג מקצועי מתאים. לפיכך, אנגל משאבים ביקשה להתקשר עם קבלן אשר יעמוד בדרישות הסף. לשם כך פנתה אנגל אל מדן והציעה לה לשתף פעולה בהגשת הצעה למכרז.

17. מדן מצידה היא חברה העוסקת בעיקר בעבודות עפר אך איננה עוסקת בכריית חול באתרי חול. מטעם זה מדן לא שקלה כלל להשתתף במכרז. היא אף איננה מסוגלת לעבוד בתנאים לבדה.

18. כאמור, מדן לא שקלה להשתתף במכרז מהטעם שאין המדובר בתחום עיסוקה הרגיל. תחום עיסוקה המרכזי של מדן הוא חציבת אבן והיא איננה משתתפת במכרזים לכריית זכיינות לכריית חול. גם פעילותה בשיווק חול היא מזערית (אחוזים בודדים מהיקף פעילותה) ובהווה רק תוצר לוואי של עבודתה בתחום חציבת האבן והכורכר. מדן איננה מסוגלת להשתתף במכרז לבדה מהטעם שלא עומדת לה יכולת פיננסית לעמוד בדרישות המכרז.

19. הנה כי כן, לולא הסכם שיתוף הפעולה אף לא אחת מהחברות הייתה מסוגלת להגיש, לבדה, הצעה למכרז:

19.1. אנגל משאבים לא הייתה מסוגלת להגיש הצעה למכרז מהטעם שלא רתקיים בה תנאי הסף של סיווג מקצועי.

12

19.2. מדן לא הייתה מסוגלת להגיש הצעה למכרז לבדה מהטעם שאין באפשרותה לעמוד, לבדה, בביצוע המטלות נשוא המכרז. ואכן, בטרם פניית אנגל משאבים למדן, מדן לא שקלה כלל להגיש הצעה למכרז ולא נקטה בצעד מכין כלשהו בכיוון זה.

20. לאחר משא ומתן נחתם ביום 15.12.2002 הסכם שיתוף הפעולה בנוגע להגשת הצעה למכרז. ההסכם משקף, מהצד האחד, את יכולותיה הפיננסיות של אנגל ומהצד השני, את היכולות המקצועיות של מדן בתחום עבודות העפר.

21. הסכם שיתוף הפעולה קובע, כי הצדדים יקימו מיזם משותף לצורך הגשת הצעה במכרז. בהסכם שיתוף הפעולה נקבע, כי אנגל משאבים תהיה אחראית על העמדת הערבות המכרז. כן נקבע כי במידה שהמיזם המשותף יזכה במכרז הרווחים יתחלקו בין אנגל משאבים (95%) לבין מדן (5%). עוד נקבע כי אם יהיו הפסדים אנגל תישא בהם לבדה (סעיף 2.2.2 להסכם שיתוף הפעולה). אנגל משאבים אף התחייבה להעביר למדן 35 אג' בגין כל מטר חול שיכרה ואשר בגינו על המיזם לשלם למינהל תמורה (סעיף 2.2.7). סכומים אלו ינוכו מהרווחים להם תהיה זכאית מדן. מדן מצידה התחייבה להעמיד לטובת המיזם את הידע, הניסיון והסיווג הקבלני שיש לה בתחומי המכרז כמו גם שירותי ייעוץ באותם תחומים (סעיף 2.2.9). אנגל משאבים העניקה למדן זכות להגיש לאנגל הצעות לביצוע העבודות נשוא המכרז כקבלן משנה אם הצעתה תהיה טובה יותר וכדאית יותר מהצעות אחרות (סעיף 2.2.10 להסכם שיתוף הפעולה).

22. בהסכם שיתוף הפעולה נקבע אף, כי המיזם המשותף יחדל מלהתקיים אם הוא לא יזכה במכרז.

23. ביום 15 בדצמבר 2002 הגישו אנגל משאבים ומדן את הצעתן המשותפת למכרז. ביום 15 בדצמבר 2003 החליטה ועדת המכרזים לפסול את הצעת אנגל משאבים ומדן. כתוצאה מכך נותרה הצעה אחת ויחידה שלא נפסלה – זו של האחים עשור בע"מ. הצעה זו נמוכה בכשני מיליון ש"ח מהצעת המבקשות אך חרף נחיתותה נבחרה הצעת האחים עשור בע"מ לזוכה במכרז.

24. ביום 23 בינואר 2003 הגישו אנגל משאבים ומדן את העתירה המנהלית והבקשה לבית המשפט המחוזי בירושלים. מתשובת מנהל מקרקעי ישראל לבקשה לביהמ"ש המנהלית עולה, כי אכן הצעת אנגל ומדן היא הטובה ביותר בהפרש של כשני מיליון ש"ח מהצעת האחים עשור בע"מ, אך הטעם היחיד בעטיו היא נפסלה הנו אי צירוף העתק פנייה לרשות ההגבלים העסקיים. אנגל ומדן טוענות בעתירה המנהלית כי פנייה שכזו לא נדרשה מלכתחילה ועל כן אין לפסול את הצעתם. יחד עם זאת, מתוך טעמי יעילות ולצורך חיסכון הדיינות בשאלות משפטיות מיותרות מוגשת בקשה למתן פטור זו.

3.ב. שוק החול בישראל¹

25. השוק הרלבנטי לבחינת ההשלכות התחרותיות של הסכם שיתוף הפעולה הנו שוק החול בישראל. לחול אין תחליף קרוב אשר אליו יפנה לקוח בתגובה להעלאת מחיר החול.

¹ הנתונים המפורטים להלן נסמכים על ידע מהצדדים לבקשה ועל תוכנית אב לאספקת חול עד לשנת 2023, שנעשתה ע"י הוועדה הבינמשרדית לאספקת חול מטעם המשרד לתשתיות לאומיות ובראשות האלוף (במיל) רון גורן. תוכנית האב הוגשה לממשלה בינואר 1999.

צד הביקוש

26. היקף הצריכה של חול במדינת ישראל עומד על כ- 10 מליון טון בשנה. השימוש הנפוץ ביותר בחול הוא בענף הבנייה לצורך ייצור בטון. צרכני החול העיקריים הם ענפי הבניה, תשתית ופיתוח (גשרים, מחלפים, בריכות, קירות תומכים), מוצרי בטון (בלוקים, מרצפות, צינורות ושוניות) וכדומה.

27. התצרוכת מתחלקת כדלקמן: צפון וחיפה – 2.1 מליון טון לשנה; תל-אביב והמרכז – 3.4 מליון טון לשנה; ירושלים – כמיליון טון בשנה; הדרום – כמיליון טון בשנה; אזור יהודה ושומרון – 2.1 מליון טון בשנה.

צד ההיצע

28. ספקי החול במדינת ישראל הם ספקים מקומיים ויבואנים. מקורות החול מפורטים בטבלה הבאה. ציינו גם את המרחק ממרכז הארץ. על חשיבות נתון זה נעמוד בהמשך:

מקור החול	עתודות החול (מליון טון)	מאפייני החול	אמצעי שינוע	מרחק ממרכז הארץ
מישור החוף	45	חול מעולה	משאית	42
מישור רותם	300	בחלקו דורש עיבוד	משאית (בעתיד-רכבת)	163
דימונה	9	בחלקו דורש עיבוד	משאית/רכבת	145
ערד	12	בחלקו דורש עיבוד	משאית	135
נגב צפון מערבי	2,000	בחלקו דורש עיבוד	משאית	157
חול מחצבה	60	דורש עיבוד	משאית	נחל עוז
תת הקרקע	עשרות	בחלקו דורש עיבוד	משאית	30
מדף היבשת (אשדוד)	מאות	דורש עיבוד	חובלה ימית/משאית/רכבת	42
יבוא ממצרים (אשדוד, חיפה)	מאות	חול מעולה	ימית / משאית / רכבת	42
יבוא ממצרים (ניצנה)	מאות	חול מעולה	ימית / משאית	274
יבוא מירדן (נהר הירדן, אלנבי)	עשרות	בחלקו דורש עיבוד	משאיות	117

29. כאמור, למדן אין כל נגיעה לאף אחד ממקורות ההספקה של החול במדינת ישראל – אין לה זיכיון כרייה והיא אף אינה עוסקת ביבוא חול. אנגל מצידה היא בעלת זיכיון לכריית חול במישור רותם. בהקשר למישור רותם יש לציין, כי עתודות החול במרבץ רותם עומדות כאמור בטבלה על 300 מליון טון. אולם, כיום קיימים במישור רותם רק שני אתרי כרייה עם עתודות מוגבלות:

29.1 מכרה רותם מזרח – בו זכתה בזיכיון לכרייה חברת אנגל משאבים וזיית עד לשנת 2010. עתודות החול ברותם מזרח הן 5.9 מיליון מ"ק.

29.2. מכרה דקל – כאן זכתה בזיכיון לכרייה חברת בשם כפיר מינרליים בע"מ. תקופת הזיכיון היא עד לשנת 2010. עתודות החול במכרה דקל הן 5.5 מיליון מ"ק.

30. שני הענפים הרלבנטיים לענייננו הם ענף כריית החול בישראל וענף שיווק החול בישראל. נפרט את מאפייניהם.

ענף כריית החול

31. החול הוא מוצר לגביו קיים תו תקן.² עניין זה גורם לאחידות של המוצר. במישור החוף איכות החול היא גבוהה ביותר ולא נדרשות כל פעולות מעבר לאיסוף החול לצורך שיווק. באזורים אחרים נדרשים צעדים מקדימים של ניפוי ושטיפה של החול הנכרה. לפיכך עלות הפקת החול משתנה בין אתר לאתר. את הליכי העיבוד הנדרשים פרטנו בטבלה המפורטת בסעיף 27 לעיל.

32. הפקת חול באזור מישור רותם מחייבת פעולת ניפוי, אחסון ושינוע כפול של החול למקום האחסון (ממנו הוא מועבר לאחר מכן לחצרי הלקוח). עלויות כריית חול במישור רותם מגיעות לסכום של 6 עד 7 ש"ח לטון. לסכום זה מתווספת עמלה קבועה למנהל של 1.5 ש"ח. כך שבסכום עלות הפקת חול במישור רותם היא בין 7 ש"ח ל- 8.5 ש"ח לטון חול.

33. במישור החוף, אשקלון ועצמונה, החול איננו עובר הליכי ניפוי ואיננו מאוחסן אלא עובר ישירות לצרכן לאחר כרייתו. לפיכך, עלות הפקת החול באתרים אלו נעה בין 2 ש"ח ל- 2.5 ש"ח לטון (יצוין כי העמלה למנהל בגין אתרים אלו נקבעה להיות סכום קבוע לכל אתר. סכום קבוע זה שולם בהתאם לתנאי המכרז של האתרים השונים, בדרך כלל מראש או מספר חודשים לאחר תחילת הכרייה. בכל האתרים כמות הכרייה עברה את תחזיות הכרייה כפי שפורטו במכרזים, מה גם שהעמלה האפקטיבית שמשולמת למינהל באותם אתרים היא זניחה).

34. כריית חול מתבצעת היום גם באתרים באזור אשקלון (ראה לעיל בטבלה - מישור החוף), נגב צפון מערבי (מחצבות צרפתי סמוך לבאר שבע, מחצבות אבן וסיד ברביבים) וחולות עצמונה (בסמוך לעזה).

35. המכרז נשוא בקשה זו כולל כרייה של 2.1 מיליון טון חול שייכרו בתוך תקופה של שינתיים אך שיווק של 1.6 מיליון טון בלבד (ההפרש הוא לצורך מילוי שכבות והידוק באתר עצמו).

36. בשים לב לתחזית צריכת החול בשמונה השנים הקרובות (80 מיליון טון לפי 10 מיליון טון לשנה כפול שמונה שנים), נתח השוק של אנגל משאבים בכריית חול במדינת ישראל, נכון היום, וצפוי לעמוד בעשר השנים הקרובים, על כ- 5% באספקלריה ארצית (כ- 4 מיליון טון עד שנת 2010).

37. מדן כלל אינה בעלת זיכיון לכריית חול. יחד עם זאת מדן "מייצרת" חול כרוצח לוואי לפעילות חציבת האבן שלה. כמו כן עוסקת מדן בכריית חול בתור קבלנית משנה של זכייני חול.

² עמוד 107 לתכנית אב לאספקת חול.

מדן משווקת (הן חול שנכרה כתוצר לוואי לפעילות החציבה והן חול שהיא רכשה מכורים אחרים) כ – 36 אלף טון בשנה. כמות זו מהווה נתח שוק של שברירי אחוזים מענף כריית החול בישראל.

ענף שיווק החול בישראל

38. ענף שיווק החול בישראל מושפע מעלות הפקת החול ובעיקר מעלות ההובלה של החול.
39. עלות הפקת החול היא נמוכה ביחס לעלות ההובלה מאתר הכרייה לתצרי הלקוח. עניין זה הופך את ענף שיווק החול בישראל לענף אזורי. ככל ששיווק החול הוא למרחק גדול יותר, כך גדלה עלות ההובלה והשינוע של החול. על כן שיווק חול מדרום הארץ לצרכן סופי הממוקם בצפון הארץ ולהפך אינו ריאלי.
40. כך למשל עלות הובלה ממישור רותם למרכז הארץ (120 ק"מ שינוע בממוצע) עומדת על כ – 24 ש"ח לטון. עיון בנתונים המצורפים לדין וחשבון הוועדה הבינמשרדית לאספקת חול – תכנית אב לאספקת חול עד שנת 2020 מגלה את הנתונים הבאים:
- 40 1. מחיר 1 טון חול באזור תל-אביב (נתוני שנת 1999) עומד על 16 עד 17 ש"ח אם מקורו ממישור החוף, או מתת הקרקע (נורדיה ומצליח), לעומת מחיר של 24 עד 30 ש"ח לטון עם מקורו במדף היבשת ומחיר של 32 ש"ח לטון אם מקורו במישור רותם. מחיר היבוא נע בין 38 עד 56 ש"ח.
- לשם השלמת התמונה - מחיר טון חול בתל-אביב (נתוני שנת 2002) ממישור החוף עומד על 26 ש"ח ואילו מחיר טון חול ממישור רותם (לו היה משווק לתל-אביב) היה עומד על 35 ש"ח.
- 40 2. מחיר 1 טון חול באזור באר שבע (נתוני שנת 1999) עומד על 20 ש"ח אם מקורו במישור החוף; מחיר של 25 עד 33 ש"ח אם מקורו בתת הקרקע ומחיר של 20 ש"ח אם מקורו במישור רותם.
- לשם השלמת התמונה - מחיר טון חול בבאר שבע (נתוני שנת 2002), שחידורו בכל אחד משלושת המקורות הללו עומד 21 ש"ח.
41. לנוחותכם צרפנו כנספח "ג" נתונים שונים מדו"ח גורן. הדו"ח כולו הוא בן 200 עמודים ולכן לא צרפנו את כולו.
42. מהנתונים שהובאו לעיל עולה, כי יש להגדיר במדינת ישראל לפחות שני תתי ענפים רלבנטיים שונים של שיווק חול באספקלריה גיאוגרפית.
- 42 1. תת ענף אחד הוא **ענף שיווק החול באזור הדרום**. תת ענף זה כולל ברובו, בצד ההיצע, את אזור מישור רותם, ערד ודימונה (נגב צפון מזרחי) אשדוד ואשקלון. בצד הביקוש כולל תת ענף זה את הלקוחות באזור באר שבע, דימונה, אילת, אשדוד ואשקלון. חול אשר מקורו באתרים אלו יימכר לצרכנים ויצאים באזורים שהוגדרו לעיל במחירים דומים. לעומת זאת, לו יבקש אדם לייצר חול מאתרים "צפוניים" ללקוחות באזור הדרום הוא יוכל למכור את החול במחירים

הגבוהים ב – 50% עד 200% יותר מאשר מחירו של החול אשר מקורו באתרים באזור הדרום.

42.2 תת הענף השני הוא תת ענף שיווק החול באזור הצפון. המדובר בתת ענף אשר בצד ההיצע כולל את אתרי מישור החוף, תת הקרקע ומדף היבשת ובצד הביקוש את אזורי תל-אביב חיפה וירושלים. אתר שורק נשוא המכרז כלול בתת ענף זה.

43. הנה כי כן, בשל עלויות ההובלה הגבוהות של חול מאתרי הכרייה הדרומיים ללקוחות בצפון ומאתרי הכרייה בצפון ללקוחות בדרום (אליהם מצטרפות עלויות כרייה גבוהות יותר באתרי הדרום) קיימים בענייננו שני תתי ענפים רלבנטיים שונים באספקלריה גיאוגרפית.

44. באשר לנתחי השוק של אנגל משאבים ומדן: אנגל משאבים ומדן אינן משווקות חול בתת הענף הצפוני. הן אנגל והן מדן משווקות חול אך ורק בתת ענף הדרומי. נתח השוק של אנגל משאבים באספקת חול באזור הדרום עומד על כ – 20% ואילו נתח השוק של מדן על כ – 18%. נתח השוק המצרפי של אנגל ומדן בתת ענף הדרומי עומד על כ – 21% מהיקף תת הענף (היתרה מתחלקת בין כפיר מינרלים, אתר אשקלון, חולות עצמונה, רביבים).

45. ראוי לציין כי גם אם נניח בניגוד לניתוח לעיל, כי ענף שיווק החול הוא ארצי, אזי נתח השוק הארצי של אנגל בענף שיווק החול זהה לנתח השוק של אנגל בענף כריית החול ועומד על כ- 5% (אנגל אינה משווקת חול אחר מזה שהיא כורה). מדן שיווקה בשלוש השנים האחרונות כ – 36,000 טון בשנה. מכאן שחלקה של מדן בשיווק חול במדינת ישראל עומד על שברירי אחוזים בלבד.

ג. המסגרת הנורמטיבית למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק

46. סעיף 14 לחוק קובע כי הממונה רשאי לפטור צדדים להסדר כובל מהצורך בקבלת אישור בית הדין להגבלים עסקיים להסדר, אם הוכח, כי ההסדר מקיים את שני התנאים רמטבריים הבאים:

46.1 התנאי הראשון (הקבוע בסעיף 14(א)(1) רישא של החוק):

"הכבילות שבהסדר הכובל אינן מגבילות את התחרות בחלק ניכר של שוק המושפע מן ההסדר"

או –

"הן עלולות להגביל את התחרות בחלק ניכר משוק כאמור, אך אין בהן כדי לפגוע פגיעה של ממש בתחרות בשוק האמור"

46.2 התנאי השני (הקבוע בסעיף 14(2) לחוק):

"עיקרו של ההסדר הכובל אינו בהפחתת התחרות או במניעתה ואין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו".

47. סעיף 14 לחוק מתווה אפוא בדיקה תלת-שלבית אותה יש לערוך בטרם הכרעה האם הסדר כובל ראוי לפטור.

47. 1 **השלב הראשון** הקבוע בסעיף 14(א)(1) רישא - בחינה האם לפנינו הגבלה של התחרות **בחלק ניכר של שוק** המושפע מההסדר. בחינה זו מתמקדת בנתחי השוק של הצדדים להסדר.

47. 2 **השלב השני** הקבוע בסעיף 14(א)(1) סיפא - במידה שיש להסדר השפעה על חלק ניכר של שוק המושפע מההסדר, יש לעבור לשלב הבחינה השני – בשלב זה יש לבחון האם הכבילה עלולה "לפגוע פגיעה של ממש בתחרות בשוק האמור". למעשה השאלה כאן היא האם ההסדר הכובל מקנה לאחד הצדדים כוח שוק (להבדיל מנתח שוק), או מחזק את קיומו של כוח שוק כזה, באופן הכולל למנוע או להפחית את התחרות. אם התשובה היא בשלילה, כי אז ההסדר יגנו פוגע פגיעה של ממש בתחרות אף אם הצדדים לו הם בעלי נתחי שוק נכבדים.

47. 3 **השלב השלישי** – בדיקה האם עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות ואין בו כבילות שאינן נחוצות. בדיקת נחיצות הכבילות משמעה בדיקה האם מדובר בכבילות נלוות (Ancillary Restraints) או שמא המדובר בהסדר הכולל כבילה עירומה (Naked Restraint)³.

"סעיף 14(א)(2) לחוק עיגן עקרון חשוב נוסף אל תוך חוק ההגבלים העסקיים: האבחנה בין כבילה נילוית לכבילה עירומה ופסלותה של האחרונה. כבילות נלוות (ancillary restraints) הן אלה הנחשבות חיוניות לביצוע ההסדר, מטרתן אינה הפחתת התחרות, ותוצאותיהן מחויבות המציאות העסקית. כבילות עירומות ("naked restraints") הן אלה שבסיסן הסדר שאינו הכרחי לביצוע העסקה."

48. כעת ניישם את המסגרת הנורמטיבית על העובדות והנתונים שנסקרו לעיל.

ד. אין הגבלת תחרות בחלק ניכר של השווקים המושפעים מן ההסדר

49. נקדים ונאמר, כי ההסדר הכובל בענייננו קיים בשל עצם קיומו של המיזם המשותף בין אנגל למדן. לבד מעצם קיומו של המיזם המשותף לא קיימת בהסכם שיתוף הפעולה בין הצדדים מגבלה כלשהי נוספת.

50. מהתשתית העובדתית שהובאה קודם עולה, כי נתחי השוק הרלבנטיים של הצדדים למיזם הם כדלקמן:

50. 1 במידה שענפי הכרייה והשיווק של חול הם ארציים – נתח השוק של אנגל עומד על 5% ואילו של מדן על שברירי אחוזים. סך נתח השוק הוא אם כן 5% בלבד.

50. 2 במידה שיש לחלק את ענפי הכרייה והשיווק של חול לענף דרומי וענף צפוני (כפי שאנו סבורים כי יש לעשות –

50. 2. 1 בענף הדרומי: נתח השוק של אנגל הוא כ – 20% ואילו נתח השוק של מדן הוא כ – 1%.

3 החלטת הממונה בעניין אי מתן פטור מאישור הסדר כובל לפי סעיף 14 של חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח – 1988 מיזם ים תטיס – גרניט הכרמל השקעות בע"מ, עמ' 43 להחלטה.

50 2 2. בענף הצפוני: אנגל ומדן אינן משווקות או כורות חול בענף זה. נתח השוק הוא, אם כן, 0%.

51. מכאן עולה כי הסכם שיתוף הפעולה איננו מגביל את התחרות כלל וכלל באף אחד מהשווקים המושפעים ממנו (ולא רק ב"חלק ניכר" שלהם כדרישות סעיף 14(א)). יותר מזה – לו המדובר בענף ארצי – המדובר בהסכם שהוא בגדר זוטי דברים. למעשה גם בכל הנוגע לענף הצפוני (אליו משתייך האתר נושא המכרז) המדובר בהסכם שהוא בגדר זוטי דברים. ניתן ללמוד על כך מפטור הסוג להסכמים שפגיעתם בתחרות קלת ערך.⁴

52. מכל מקום, בין אם המדובר בשוק חול ארצי, קל וחומר אם מדובר שוק החול הנו אזורי, מתקיים התנאי הקבוע בסעיף 14(א) של חוק ההגבלים העסקיים – כלומר, ההסכם איננו מגביל את התחרות בחלק ניכר של אף אחד מאותם שווקים המושפעים ממנו – המדובר בנתח שוק מצרפי של 0% (בשוק הצפוני – שם נמצא אתר הכרייה נושא המכרז), או של 5% (אם הענפים הם ארציים), או של 21% (בשוק הדרומי – בו פועלות אנגל ומדן. המדובר בכל מקרה בנתחי שוק נמוכים.

ה. אין "פגיעה של ממש" בתחרות בשוק החול או כל שוק אחר

53. למעשה, להסכם שיתוף הפעולה אין השפעה על חלק ניכר מאף שוק רלבנטי (גם אם נתיחס לענף הדרומי – 21% איננו חלק ניכר מהשוק) ולכן, לכאורה, אין צורך להמשיך ולבדוק אם יש פגיעה של ממש בתחרות בשוק כלשהו המושפע מהסכם שיתוף הפעולה (סעיף 14(א)). סיפא לחוק).

54. למרות האמור לעיל, יש לציין, כי הסכם שיתוף הפעולה אינו פוגע בפגיעה של ממש בתחרות באף אחד מהשווקים הנוגעים לעניין.

55. כאמור, ההסדר הכובל בענייננו נובע מעצם קיומו של המיזם המשותף בין אנגל למדן. מיזם משותף בין מתחרים עלול לעורר שני סוגי חששות תחרותיים: חשש תחרותי אחד היא, כי שותף במיזם משותף יימנע מתחרות במיזם. על סוג חשש זה עמד בית הדין להגבלים עסקיים בתיק הי"ע 465/95 דטה קאר נ' הממונה על ההגבלים העסקיים, דינים מחוזי כו(6) 146 בסעיף ז':

"בעקרון, והדברים מנותחים בהרחבה במאמר הנזכר [מ' מזרחי, מיזם משותף כהסדר כובל, משפטים כ"ג (תשנ"ד) – נ"ז] כל מיזם משותף שולל מהצדדים את החופש להתחרות בו אף אם אין בהסכם ההקמה הגבלה מפורשת על תחרות. מזרחי, במאמרה הנזכר ממליצה לצדדים למיזם משותף כל עוד אין הדבר נוגד את כוונותיהם לכלול בהסכם ההקמה הוראה מפורשת בדבר החופש של הצדדים להתחרות במיזם המשותף, שאם לא כן ימצאו עצמם מבלי משים, ואף בניגוד לכוונתם, בגדר הסדר כובל."⁵

⁴ כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמים שפגיעתם בתחרות קלת ערך), התשס"א - 2001

⁵ יש לציין כי מסקנתו זו של בית הדין אודות דברי הגב' מזרחי במאמרה שגויים – הגב' מזרחי שואלת בעמ' 230 למאמרה "האם יש בהתחייבות שלא להתחרות, אף שלא פורשה על ידי הצדדים, כדי להכניס מיזם משותף לגדר סעיף 2 לחוק?". בהמשך מסבירה המחברת, כי התשובה לשאלה האם עצם קיומו של המיזם הוא בגדר הסדר כובל לפי סעיף 2(א) לחוק תיקבע על פי הערכת ההשפעה של ההסדר על התחרות בשוק הרלבנטי. באשר לסעיף י"ב) לחוק מביעה הגב' מזרחי עמדה מפורשת כי יש לצמצם את סעיף 2(ב) באופן שלא יחול על התחייבות מכלילת שלא להתחרות במיזם המשותף. כ"חישוק" נוסף ועל מנת להסיר כל ספק מציעה הגב' מזרחי להוסיף אמירה מפורשת בדבר יכולת התחרות במיזם המשותף. אולם, כאמור, הגב' מזרחי איננה רואה בכל מיזם משותף בין מתחרים משום הסדר כובל לפי סעיף 2(ב).

56. חשש תחרותי שני הוא, כי שיתוף פעולה בין מתחרים במיזם משותף ימנע תחרות בין המתחרים, בינם לבין עצמם, גם אם המיזם עצמו איננו נוגע לתחום בו הצדדים מתחרים. החשש כאן הוא מזליגת התיאום מהתחום בו עוסק המיזם לתחומים אחרים בהם מתחרים בעלי המיזם. חשש זה הוגדר על ידי הממונה על הגבלים במספר החלטות: הראשונה, החלטה בדבר אי מתן פטור מאישור הסדר כובל – אנרגיית המזרח התיכון 1997 הגבלים עסקיים 3001385; והשנייה, החלטה בדבר אי מתן פטור מאישור הסדר כובל לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח – 1988, מיזם ים תטיס – גרנית הכרמל השקעות בע"מ (13.8.2000).

57. האם החשש התחרותי הראשון מתקיים בענייננו? התשובה היא בשלילה.

58. לצורך בדיקת קיומו של החשש הראשון במקרה קונקרטי, יש לבחון האם המיזם המשותף הוא בגדר מתחרה בפועל או בכוח של אנגל או מדן. בחינה כאמור מגלה כי המיזם אינו מתחרה ולא יכול היה להיות מתחרה באנגל או במדן.

59. אדרבא, שיתוף הפעולה היווה תנאי הכרחי לעצם יכולתן של אנגל ומדן להגיש הצעה במכרז. ללא שיתוף הפעולה מדן ואנגל לא יכלו כלל להשתתף בתחרות במכרז. על כן הגשת הצעה משותפת לא יכולה להפחית תחרות שלא קיימת במילא. ואכן, הממונה התייחס באהדה לחבירה משותפת במכרז אשר דורש תנאי סף שרק בחבירה משותפת ניתן לעמוד בהם.

60. כך ציין הממונה בדברי הסבר לתיקון ההוראות וההגדרות כלליות לפטורי סוג:

"סעיף 4(5) להוראות וההגדרות הכלליות בנוסחו המקורי קובע כי:

'...לא יחול פטור סוג על הסכם הכולל, במישרין או בעקיפין כבילה באחד או יותר מעניינים אלה:
(5) הסדר שעניינו הגשה או אי הגשה של הצעה למכרז או פרט כלשהו בתוכן הצעה.'

כוונת סעיף קטן (5) הייתה לתיאום בין מתחרים המתאמים ביניהם שלא להגיש הצעות נפרדות במטרה לתאם את תוצאות המכרז ולתיאום למניעת הגשת הצעות מתחרות. תיאומים אלה (Bid rigging) נחשב חמור במיוחד ובדין האמריקאי הוא אסור Per Se. במהלך התקופה אשר חלפה מאז כניסתם של כללי פטור הסוג לתוקף, חזרה רשות ההגבלים העסקיים ונשאלה האם יש לפרש את סעיף 4(5) כמונע תחולתם של כללי פטור הסוג על כל הסדר שעניינו הגשת הצעה למכרז, אף אם מדובר במיזם משותף לגיטימי ופרו-תחרותי, אשר מטרתו הגשת הצעה משותפת של קבוצת מציעים למכרז (למשל, כאשר לכל צד יתרונות יחסיים בחלק מתחומי המכרז או שהצדדים רוצים לחלוק בסיכון הכלכלי).

לפיכך, מוצע להבהיר, כי אין הכוונה למנוע הגשת הצעה על ידי מיזם משותף לגיטימי המקיים את פטור הסוג בדבר מיזמים משותפים."

61. ראו גם קביעה לפי סעיף 43(א)(1) לחוק ההגבלים העסקיים בדבר: הסדר כובל בין חברות הסעה ביעדים תיור בע"מ, הגבלים עסקיים, 3012980, בעמ' 14 לנוסח המודפס, שם עומד הממונה על העובדה שבמידה שתנאי הכרחי להשתתפות במכרז הוא שיתוף פעולה בין שני גורמים, שיתוף הפעולה עשוי להיות מוגדר כהסכם שאיננו הסדר כובל.

62. בענייננו, כאמור, הסכם שיתוף הפעולה הוא שאפשר את השתתפותן של איגל ומדן בתחרות. ללא הסכם שיתוף הפעולה אנגל לא יכלה להגיש הצעה למכרז שכן היא לא עמדה בתנאי הסף של סיווג מקצוע. מדן מצידה היא חברה בעלת יכולות פיננסיות מצומצמות. לכן, המיזם

המשותף אפשר שילוב יתרונותיו היחסיים של כל צד וחלוקת סיכונים באופן שהתאפשרה הגשת ההצעה. המיזם לא היה בגדר מתחרה בפועל או בכוח של מדן ואנגל משאבים בשלב הגשת ההצעות.

63. זאת ועוד. גם אם המיזם המשותף יזכה במכרז הוא לא יהיה בגדר מתחרה בפועל או בכוח של מדן או אנגל. האתר נושא המכרז – אתר שורק – נמצא באזור הצפוני ולכן הוא לא מציב תחרות אפקטיבית בפני האתרים באזור הדרום. היות שאנגל ומדן כלל אינן פועלות בענף שיווק החול הצפוני בשל עלויות ההובלה הגבוהות בין האזורים השונים הרי שהמיזם המשותף לא יפחית את התחרות בין אנגל ומדן והמיזם המשותף בענף שיווק החול הצפוני או הדרומי.

64. באשר ל**חשש השני** (חשש מזליגת התיאום מתחום המיזם המשותף לתחומים אחרים): כידוע, לא כל מיזם משותף בין מתחרים נופל בגדרו של סעיף 2 של חוק ההגבלים העסקיים (עניין ים תטיס (עמ' 26 הערת שוליים 70)). גם כבי' השופטת מזרחי במאמרה מיזם משותף כהסדר כובל (בעמ' 230 למאמרה) מציינת, כי עצם היותם של מתחרים צד למיזם משותף איננה הופכת את המיזם להסדר כובל בין אם לפי סעיף 2(ב) ובין אם לפי סעיף 2(א). בעמ' 231 למאמרה ממשיכה הגב' מזרחי ומציינת כי –

”ההשפעה של מיזם משותף על התחרות תלויה במהות המיזם, בזהות הצדדים ובנסיבות השוק הרלבנטי. כדי לקבוע אם מיזם פלוני נתפש ברשת של סעיף 2(א), יש לבחון נתונים קונקרטיים ולהעריך במגמה לזהות סכנת פגיעה בתחרות.”

65. החשש השני מתמקד בשאלה האם קיימים “אינטרסים מהותיים משותפים” בין המתחרים שהם צדדים למיזם המשותף. בחינת קיומם של אינטרסים מהותיים משותפים מחייבת מתן מענה לשתי שאלות:

65 1. האם קיימת שליטה משותפת של המתחרים במיזם.

65 2. האם קיימים אינטרסים פיננסיים מהותיים משותפים למתחרים שהם צד למיזם.

66. באשר לשליטה המשותפת: מהסכם שיתוף הפעולה עולה שהשליטה במיזם המשותף נמצאת למעשה בידי אנגל משאבים בלבד. למדן אין שליטה במשותף עם אנגל במיזם המשותף. מכאן, שהאינדיקציה הראשונה לחשש מזליגה אינה מתקיימת בענייננו.

67. באשר לאינטרסים פיננסיים מהותיים משותפים: למדן הובטחו 5% מרווחי המיזם. בנוסף, למדן הובטחה רצפת הכנסה של 35 אג' לכל טון חול שייכרה כאשר סכומים אלו יופחתו מחלקה ברווחים. על פי נתוני המכרז הכנסתה של מדן מהמיזם המשותף עשויה להגיע לכדי מליון ש”ח בשנה בלבד.

68. בשים לב לכך שמחזור מכירותיה של מדן עומד על 150 מליון ש”ח (כאשר החול היא תוצר לוואי של פעילותה המרכזית של מדן), האינטרס הפיננסי המשותף של מדן ואנגל במסגרת המיזם המשותף איננו כזה אשר מעורר חשש מפני תיאום שיווק החול בענף הדרומי בין אנגל ומדן. יתרה

מכך, סכנת הזליגה אינה אפקטיבית כאשר חלקן המצרפי של המבקשות בענף הדרומי הוא 21% בלבד. התוצאה היא שבכל מקרה לא תיתכן פגיעה של ממש בתחרות גם בענף הדרומי.

69. מכאן עולה המסקנה כי אין בהסכם שיתוף הפעולה כדי להביא לפגיעה של ממש בתחרות בשוק החול או באי אלה מענפיו.

ו. עיקרו של הסכם שיתוף הפעולה אינו בהפחתת התחרות והוא אינו כולל כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו

70. עד עתה ראינו, כי בהסכם שיתוף הפעולה מתקיימים תנאי סעיף 14(א)(1) ההסכם אינו מגביל את התחרות בחלק ניכר של הענפים העשויים להיות מושפעים מההסכם, ולבטח אין בו כדי להביא לפגיעה של ממש בתחרות. עתה נראה, כי עיקרו של הסכם שיתוף הפעולה אינו בהפחתת התחרות וכי הוא אינו כולל כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו כנדרש בסעיף 14(א)(2).

71. היות שתנאי הכרחי ליכולתן של מדן ואנגל משאבים להגיש הצעה במכרז היה שיתוף הפעולה ביניהן, מובן שלא ניתן להגדיר באותה נשימה את שיתוף הפעולה כמגבלה שנטלו על עצמן אנגל ומדן בנוגע להשתתפות במכרז (לרבות המחיר שיציעו במכרז). לאנגל ומדן לא הייתה יכולת להגיש הצעה במכרז לולא שיתוף הפעולה ולכן שיתוף הפעולה, הגדרתית, הוא בגדר תנייה נלווית לעצם היכולת להגיש הצעה.

72. תנאי נוסף בהסכם שיתוף הפעולה הראוי להתייחסות הנו זה המופיע בסעיף 2.2.10 להסכם שיתוף הפעולה. בסעיף זה נקבע כי היה והצדדים לבקשה יזכו במכרז, מדן רשאית להגיש לאנגל הצעה לביצוע העבודות נשוא המכרז כקבלן משנה. במקרה שהצעת מדן תהא טובה וכדאית לדעת אנגל, תוכל מדן לבצע את העבודות נשוא המכרז בכפוף לקבלת האישורים הנחוצים לפי תנאי המכרז, ובכפוף לסיכום כל תנאי ההתקשרות בין אנגל ומדן וחתומת הסכם ביניהן.

73. תנאי זה ממחיש את היות הסכם שיתוף הפעולה פרו תחרותי. אפילו כבילות נלוות "מותרות" אין בהסכם שיתוף הפעולה. זאת לפי שבדרך כלל קיימת התחייבות, מותרת, של צד למיזם משותף לרכוש מצד אחר כמות מסוימת של טובין או שירותים⁷. בענייננו אנגל אף לא מתחייבת לכך. אנגל רשאית לפי שיקול דעתה להעדיף כל הצעה אחרת על זו של מדן לביצוע העבודות נשוא המכרז. פרט לתבירה במכרז הצדדים נותרים מתחרים בכל תחומי התחרות.

74. מכל האמור לעיל מתבקש הממונה להיענות לבקשה זו.

אני מצהיר שכל הפרטים האמורים הם מלאים ונכונים, שהמסמכים המצורפים הם נכונים ומלבדם אין כל מסמך אחר הקובע את ההסדר או הנוגע לו.

אנגל משאבים ואנרגיה בע"מ
ח.פ. 513110726

חתומה וחותמת

1 אנגל משאבים ואנרגיה בע"מ

5/1/11
ש

5/2/2003

⁷ ראו סעיף 2(ב)(7) לכללי ההבלים העסקיים (פטור סוג למיזמים משותפים), התשס"א 2001.

